

Note despre anarhism

Noam Chomsky

1973

Un scriitor francez, simpatetic anarhismului, a scris în 1890 că “anarhismul are un spate lat, ca hârta îndură tot “- incluzând, a menționat el, pe cei ale căror fapte sunt de așa natură încât “un dușman de moarte al anarhismului nu ar fi putut face mai bine.” Au existat mai multe stiluri de gândire și de acțiune, care au fost menționate ca “anarhiste”. Ar fi fără speranță să încercăm să cuprindem toate aceste tendințe contradictorii, într-o teorie generală sau ideologie. Chiar dacă am proceda în a extrage din istoria gândirii libertare o tradiție evolutivă așa cum face Daniel Guérin în lucrarea sa, rămâne dificil să se formuleze doctrinele sale ca o teorie specifică și determinată a societății și schimbărilor sociale. Istoricul anarhist Rudolf Rocker, care prezintă o concepție sistematică de dezvoltare anarhistă către anarho-sindicalism, de-a lungul liniilor care poartă comparație cu munca lui Guérin, pune problema bine atunci când scrie că anarhismul nu este “un sistem social fix și închis, ci mai degrabă o tendință definită în dezvoltarea istorică a omenirii, care, în contrast cu tutela intelectuală a tuturor instituțiilor clericale și guvernamentale, urmărește desfășurarea fără obstacole a tuturor forțelor individuale și sociale ale vieții. Chiar și libertatea este decât relativă, nu un concept absolut, din moment ce tinde în mod constant să devină mai largă și să afecteze cercuri mai largi în mai multe moduri multiple. Pentru anarhist, libertatea nu este un concept abstract filozofic, ci posibilitatea concretă ca fiecare ființă umană să ducă la dezvoltarea integrală a tuturor puterilor, capacităților și talentelor cu care natura a înzestrat-o. Cu cât mai puțin această evoluție naturală a omului este influențată de tutela ecleziastică sau politică, cu atât mai eficientă și armonioasă va deveni personalitatea umană.

S-ar putea întreba ce valoare există în studierea unei “tendințe definită în dezvoltarea istorică a omenirii” care nu articulează o teorie socială specifică și detaliată. Într-adevăr, mulți comentatori resping anarhismul ca utopic, lipsit de formă, primitiv sau incompatibil cu realitățile unei societăți complexe. S-ar putea, cu toate acestea, argumenta destul de diferit: că la fiecare etapă a istoriei preocuparea noastră trebuie să fie demontarea acelor forme de autoritate și opresiune care supraviețuiesc dintr-o epocă în care acestea ar fi putut fi justificate în ceea ce privește nevoia de securitate sau de supraviețuire sau de dezvoltare economică, dar acum contribuie la – mai degrabă decât a atenua – deficitul material și cultural. Dacă este așa, nu va fi nici o doctrină a schimbării sociale stabilită pentru prezent și viitor, nici chiar, neapărat, un concept specific și neschimbător a obiectivelor spre care ar trebui să tindă schimbarea socială. Cu siguranță înțelegerea noastră a naturii omului sau a gamei de forme viabile sociale este atât de rudimentară încât orice doctrină amplă trebuie să fie tratată cu scepticism, la fel cum scepticismul este în vedere atunci când auzim că “natura umană” sau “cerințele de eficiență” sau “complexitatea vieții moderne”, impune acest lucru sau o formă de opresiune și conducere autocrată.

Cu toate acestea, la un anumit moment există toate motivele de a dezvolta, în măsura în care permite înțelegerea noastră, o realizare specifică a acestui trend definit în dezvoltarea istorică a omenirii, adecvate pentru sarcinile de moment. Pentru Rocker “problema care este stabilită pentru timpul nostru este aceea de a elibera pe om de blestemul exploatării economice și de înrobirea politică și socială”; iar metoda nu este cucerirea și exercitarea puterii de stat, ci mai degrabă “pentru a reconstrui viața economică a poporului de la sol în sus și de a construi-o în spiritul socialismului.” Dar numai producătorii înșiși sunt echipați pentru această sarcină, întrucât sunt singurul element creator de valoare în societatea din care un nou viitor poate apărea. Lor trebuie să fie sarcina de a elibera munca de toate lanțurile cu care exploatarea economică o incatusaseră, de a elibera societatea de toate instituțiile și procedurile puterii politice, și deschiderea căii spre o alianță de grupuri libere, bazate pe cooperarea muncii și administrarea planificată a lucrurilor în interesul comunității. Pentru a pregăti masele muncitoare din oraș și țară pentru acest obiectiv și unirea acestora, ca o forță militantă este obiectivul modern al anarho-sindicalismului.”

Ca socialist, Rocker ia de la sine “că eliberarea serioasă, finală, completă a muncitorilor este posibilă doar printr-o singură condiție: aceea a însușirii capitalului, adică, materiile prime și toate instrumentele de muncă, inclusiv a terenurilor, de către întregul corp al muncitorilor.” Ca anarho-sindicalist, insistă de asemenea, că organizațiile muncitorilor crează “nu numai ideile, dar, de asemenea, faptele viitorului în sine” în perioada pre revoluționară, ce întruchipează în sine structura societății viitoare – iar el așteaptă cu nerăbdare o revoluție socială, care va demonta aparatul de stat, precum și expropria expropriatorii.

“Ceea ce punem în locul guvernului este organizația industrială.” Anarho-sindicaliștii sunt convinși că un ordin economic socialist nu poate fi creat prin decrete și statute guvernamentale, ci numai prin colaborarea solidară a muncitorilor cu mâna și creierul în fiecare ramură specială de producție; adică, prin preluarea gestionării tuturor întreprinderilor de către producătorii înșiși sub o astfel de formă, încât grupuri separate, întreprinderi și ramuri ale industriei sunt membri independenți ai organismului economic general și efectuează în mod sistematic producția și distribuția produselor în interesul comunității pe baza unor acorduri libere.

Rocker scria într-un moment în care astfel de idei au fost puse în practică într-un mod dramatic în Revoluția Spaniolă. Chiar înainte de izbucnirea revoluției, economistul anarho-sindicalist Diego Abad de Santillan a scris:.....în confruntarea cu problema transformării sociale, revoluția nu poate considera statul ca un mijloc, ci trebuie să depindă de organizarea producătorilor. Am urmat această normă și am descoperit că nu este necesară ipoteza unei puteri superioare muncii organizate, în vederea stabilirii unei noi ordini a lucrurilor. Am mulțumi oricui dorește să sublinieze pentru noi ce funcție, poate avea Statul într-o organizație economică, unde proprietatea privată a fost abolită și în care parazitismul și privilegiul special nu are loc. Suprimarea statului nu poate fi o afacere apatică; trebuie să fie sarcina Revoluției să termine cu statul. Fie că Revoluția dă bogăția socială producătorilor situație în care producătorii se organizează pentru distribuție colectivă iar statul nu are nimic de a face; sau Revoluția nu dă bogăția socială producătorilor, situație în care Revoluția a fost o minciună și statul va continua. Consiliul nostru federal al economiei nu este o putere politică, ci o putere de reglementare economică și administrativă. Aceasta primește orientarea de jos și funcționează în conformitate cu rezoluțiile adunărilor regionale și naționale. Este un corp de legătură și nimic altceva.

Engels, într-o scrisoare din 1883, și-a exprimat dezacordul cu această concepție, după cum urmează: Anarhiștii o pun capul în jos. Ei declară că revoluția proletară trebuie să înceapă prin a elimina organizarea politică a statuluiDar să-l distrugă, la un astfel de moment, ar fi distrugerea organismului prin intermediul căruia proletariatului victorios poate afirma puterea sa nouă cucerită, poate ține în frau adversarii săi capitaliști, și poate îndeplini acea revoluție economică a societății, fără de care victoria în ansamblu se va încheia în o nouă înfrângere și o sacrificare în masă a muncitorilor asemănătoare cu cele apărute după Comuna din Paris. În schimb, anarhiștii – cel mai elocvent fiind Bakunin – au avertizat cu privire la pericolele “birocrației roșii,” care s-ar dovedi a fi “cea mai ticăloasă și teribilă minciună creată de secolul nostru.” Anarho-sindicalistul Fernand Pelloutier a întrebat: “Trebuie chiar și regimul tranzitoriu căruia trebuie să ne supunem, să fie în mod obligatoriu și în mod fatal o închisoare colectivă? Nu poate consta într-o organizație liberă, limitată exclusiv de nevoile de producție și de consum, toate instituțiile politice dispărând?”

Nu pretind să știu răspunsurile la această întrebare. Însă pare evident, dacă există, într-o formă, un răspuns pozitiv, șansele pentru o revoluție cu adevărat democratică, care va realiza idealurile umaniste ale stângii nu sunt mari. Martin Buber a pus problema succint atunci când a scris: “Nimeni nu poate, în natura lucrurilor, aștepta un copac mic care a fost transformat într-un club să facă frunze.” Întrebarea cuceririi sau distrugerii puterii de stat este ceea ce Bakunin a considerat ca fiind problema principală de care îl despărțea de Marx. Într-o formă sau alta, problema a apărut în mod repetat de-a lungul secolului, împărțind socialiștii “libertari” de cei “autoritari”. În ciuda avertismentelor lui Bakunin despre birocrația roșie, și îndeplinirea lor sub dictatura lui Stalin, ar fi în mod evident o eroare grosolană în interpretarea dezbaterilor de acum un secol, să se bazeze pe susțineri ale mișcărilor sociale contemporane cu privire la originile lor istorice. În special, este pervers să se considere bolșevismul ca “marxismul în practică.” Mai degrabă, critica de stânga a bolșevismului, ținând seama de circumstanțele istorice legate de Revoluția Rusă, este mult mai la obiect.

Mișcarea muncitorească de stânga anti-bolșevică, s-au opus leniniștilor, deoarece aceștia nu au mers suficient de departe în exploatarea tulburărilor din Rusia în scopuri strict proletare. Au devenit prizonierii mediului lor și au folosit mișcarea internațională radicală pentru satisfacerea nevoilor în mod special din Rusia, care în curând a devenit sinonim cu nevoile bolșevice ale partidului-stat. Aspectele burgheze ale revoluției ruse nu au fost descoperite în bolșevismul în sine: Leninismul a fost adjudecat ca o parte

a social-democrației internaționale, care diferă de cea din urmă, numai pe probleme tactice. Dacă ar fi să se caute o singură idee comună în cadrul tradiției anarhiste, ar trebui să fie, cred eu, cea exprimată de Bakunin atunci când a scris despre Comuna din Paris, identificându-se după cum urmează:

Sunt un iubitor fanatic al libertății, considerând-o ca starea unică în care fericirea umană, inteligența, demnitatea se poate dezvolta și crește; nu libertatea pur formală, primitivă, măsurată și reglementată de către stat, o minciună veșnică, care în realitate, reprezintă nimic mai mult decât privilegiul unora întemeiată pe robia celorlalți; nu libertatea individualistă, egoistă, meschină, și fictivă elogiată de către școala J.-J. Rousseau și alte școli ale liberalismului burghez, care consideră că drepturile tuturor oamenilor, reprezentate de stat care limitează drepturile fiecăruia – o idee care duce inevitabil la reducerea drepturilor fiecăruia la zero. Nu, mă refer la singurul tip de libertate, care este demnă de acest nume, libertatea care constă în dezvoltarea deplină a tuturor puterilor materiale, intelectuale și morale, care sunt latente în fiecare persoană; libertatea care recunoaște nici o restricție, altele decât cele determinate de legile naturii noastre individuale proprii, care nu pot fi considerate restricții în mod corespunzător, deoarece aceste legi nu sunt impuse de către un legiuitor deasupra sau lângă noi, dar care sunt imanente și inerente, formând baza însăși a materialului nostru, ființă intelectuală și morală – nu ne limitează, ci sunt condițiile reale și imediate ale libertății noastre.

Ideile acestea au crescut din Iluminism; rădăcinile sunt în *Discurs asupra originii și fundamentelor inegalității dintre oameni* a lui Jean-Jacques Rousseau, *Limitele Acțiunii de Stat* de Alexander von Humboldt, insistența lui Kant, în apărarea Revoluției Franceze, că libertatea este condiția prealabilă pentru dobândirea maturității pentru libertate, nu un cadou care urmează să fie acordat atunci când o astfel de maturitate este realizată. Odată cu dezvoltarea capitalismului industrial, un sistem nou și neprevăzut de injustiție a apărut; socialismul libertar este cel care a păstrat și extins mesajul radical umanist al Iluminismului și idealurile clasice liberale, care au fost pervertite într-o ideologie pentru a susține ordinea socială în curs de dezvoltare. De fapt, asupra aceluiași ipoteze care au dus liberalismul clasic să se opună intervenției statului în viața socială, relațiile capitaliste sociale sunt, de asemenea, intolerabile. Acest lucru este clar, de exemplu, în lucrarea clasică a lui Humboldt, *Limitele Acțiunii de Stat*, care a anticipat și probabil l-a inspirat pe Mill. Această gândire clasic liberală, finalizată în 1792, este în esență sa profund, deși prematur, anticapitalistă. Ideile sale trebuie să fie atenuate dincolo de recunoaștere pentru a fi transmutate într-o ideologie a capitalismului industrial.

Viziunea lui Humboldt a unei societăți în care lanțurile sociale sunt înlocuite de legăturile sociale și munca este liber întreprinsă sugerează începutul lui Marx, cu discuția lui despre alienarea “muncii atunci când munca este externă muncitorului...nu parte a naturii sale...[astfel încât] el nu se îndeplinește în munca sa ci se neagă însuși ...[și este] epuizat fizic și degradat psihic,” munca alienată care “aruncă unii dintre muncitori înapoi într-un fel muncă barbară și îi transformă pe alții în mașini,” privând astfel omul de “caracterul speciei” lui de “activitate conștientă liberă” și “viața productivă.” În mod similar, Marx concepe “un nou tip de ființă umană care are nevoie de semenii săi...[asociația muncitorilor devine] efortul constructiv real pentru a crea textura socială a relațiilor umane viitoare.” Este adevărat că gândirea libertară clasică se opune intervenției statului în viața socială, ca o consecință a ipotezelor profunde despre nevoia umană de libertate, diversitate și asociere liberă. Pe aceleași ipoteze, relațiile de producție capitaliste, munca salarială, competitivitatea, ideologia “individualismului posesiv” – toate trebuie să fie considerate în esență antiumane. Socialismul libertar este corect să fie considerat ca moștenitorul idealurilor liberale ale Iluminismului.

Rudolf Rocker descrie anarhismul modern...”confluența celor două curente mari, care în timpul și după revoluția franceză și-au găsit expresia caracteristică în viața intelectuală a Europei: Socialismul și Liberalismul.” Idealurile clasice liberale, susține acesta, s-au distrus pe realitățile economice a formelor capitaliste. Anarhismul este în mod necesar anticapitalist, în sensul că “se opune exploatării omului de către om.” Dar, de asemenea, anarhismul se opune “dominației omului de către om.” Se insistă asupra faptului că “socialismul va fi liber sau nu va fi deloc. În recunoașterea acesteia se află justificarea reală și profundă pentru existența anarhismului.” Din acest punct de vedere, anarhismul poate fi considerat ca aripa libertară a socialismului. În acest spirit, Daniel Guérin a abordat studiul anarhismului în lucrările

sale. Guérin citează pe Adolph Fischer, care a spus că “fiecare anarhist este un socialist, dar nu în fiecare socialist este neapărat un anarhist.” În mod similar Bakunin, în manifestul său anarhist din 1865, programul său proiectat pentru fraternitatea revoluționară internațională, a stabilit principiul că fiecare membru trebuie să fie, pentru început, un socialist.

Un anarhist consecvent trebuie să se opună proprietății private asupra mijloacelor de producție și sclavia salarială, care este o componentă a acestui sistem, ca fiind incompatibilă cu principiul că munca trebuie să fie liber întreprinsă și sub controlul producătorului. Așa cum a spus Marx, socialistii aștept cu nerăbdare o societate în care munca va “deveni nu numai un mijloc viață, dar de asemenea cea mai mare dorință în viață,” o imposibilitate atunci când muncitorul este condus de o autoritate externă sau, mai degrabă nevoia unui impuls interior: “nici o formă de muncă salarială chiar dacă ar putea să fie mai suportabilă ca o alta, poate elimina mizeria muncii salariale în sine.” Un anarhist consecvent trebuie să se opună atât muncii alienate dar de asemenea stupefianta specializare a muncii, care are loc atunci când mijloacele pentru dezvoltarea producției mutilează muncitorul într-un fragment dintr-o ființă umană, degradează ca el să devină o apartenență simplă a mașinii, să facă munca sa un astfel de chin că sensul său esențial este distrus; înstrăinează din el potențialitățile intelectuale ale procesului de muncă, în proporție în care știința este încorporată în ea ca o putere independentă...

Marx a văzut acest lucru nu ca o concomitentă inevitabilă a industrializării, ci mai degrabă ca o caracteristică a relațiilor de producție capitaliste. Societatea viitorului trebuie să fie vizată să “înlocuiască muncitorul de astăzi...reduc la un simplu fragment al unui om, de către individul pe deplin dezvoltat, potrivit pentru o varietate de lucruri. Condiția prealabilă este abolirea muncii salariale și capitalului (să nu mai vorbim de armatele industriale ale “statului proletar” sau diferitele forme moderne de totalitarism). Reducerea omului la o apartenență a mașinii, un instrument specializat de producție; pot, în principiu, să fie depășiți, mai degrabă decât îmbunătățiți, cu dezvoltarea și utilizarea adecvată a tehnologiei, însă nu în condițiile de control autocratic a producției de către cei care fac omul un instrument pentru a servi lor, cu vedere spre scopurile sale individuale, în fraza lui Humboldt.

Anarho-sindicaliștii au căutat, chiar și în capitalism, să creeze “asociațiile libere ale producătorilor liberi”, care s-ar angaja în lupta militantă și să se pregătească să preia organizarea producției pe baze democratice. Aceste asociații ar servi drept “o școală practică a anarhismului.” Dacă proprietatea privată asupra mijloacelor de producție este, în sintagma des citată a lui Proudhon, doar o formă de “furt” – “exploatarea celor slabi de către cei puternici” – controlul producției de către o birocrație de stat, indiferent de cât de binevoitoare sunt intențiile sale, de asemenea nu creează condițiile în care munca manuală și intelectuală, poate deveni cea mai înaltă dorință a vieții. Ambele, atunci, trebuie să fie depășite.

În atacul său asupra dreptului de control privat sau birocratic asupra mijloacelor de producție, anarhistul oferă suportul său celor care se luptă pentru a aduce “a treia fază emancipatoare și ultima a istoriei,” prima a făcut șerbi din sclavi, a doua a făcut salariați din șerbi, și a treia, care desființează proletariatul într-un act final de eliberare, care plasează controlul asupra economiei în mâinile asociațiilor libere și voluntare ale producătorilor (Fourier, 1848). Pericolul iminent al “civilizației”, a fost de asemenea remarcat de Tocqueville, în 1848: Atâta timp cât dreptul de proprietate a fost de asemenea originea și bazele multor altor drepturi, acesta a fost ușor de apărat – sau mai degrabă nu a fost atacat; a fost atunci, cetatea societății din care celelalte drepturi au pornit; nu a purtat greul atacului și într-adevăr, nu a existat nici o încercare serioasă de asalt. Dar astăzi, când dreptul de proprietate este considerat ca ultima rămășiță nedistrusă a lumii aristocratice atunci când este lăsată singură în picioare, privilegiul unic într-o societate egalizată, este o chestiune diferită. Luați în considerare ceea ce se întâmplă în inimile claselor muncitoare, deși recunosc că sunt liniștiți deocamdată. Este adevărat că aceștia sunt mai puțin inflamați decât în trecut de pasiuni politice propriu-zise; dar nu vezi că pasiunile lor, departe de a fi politice, au devenit sociale? Nu vedeți că, încetul cu încetul, ideile și opiniile se răspândesc între ei care vizează nu doar eliminarea legilor, unui guvern sau unui minister ci ruperea fundamentelor societății însăși?

Muncitorii Parisului în 1871, au rupt tăcerea și au procedat să abolească proprietatea, baza tuturor formelor de civilizație! Da, Comuna a avut ca scop eliminarea proprietății de clasă care face munca multora bogăția celor puțini. Acesta a avut ca scop exproprierea expropriatorilor. Aceasta a vrut să facă proprietatea individuală un adevăr prin transformarea mijloacelor de producție, terenuri și capital, în principal mijloacele de sclavie și exploatare a muncii, în instrumente simple a muncii libere și asociate.

Comuna, desigur, a fost înecată în sânge. Natura "civilizației", pe care muncitorii Parisului au încercat să depășească în atacul lor a fost dezvăluită, din nou, atunci când trupele guvernului de la Versailles a recucerit Parisul din populația sa. Așa cum a scris Marx, cu amărăciune dar cu precizie: Civilizația și justiția ordinii burgheze iese în lumina lugubră ori de câte ori sclavii acelui ordin ridică împotriva stăpânilor. Atunci, această civilizație și justiție stă ca sălbăticie fățișă și răzbunare nelegiuită... faptele infernale ale soldățimii reflectă spiritul înăscut a civilizației cărora aceștia sunt mercenari....Burghezia din întreaga lume, care se uita mulțumită asupra masacrului, după luptă, este zguduit de groază de distrugerea cu cărămidă și mortar.

În ciuda distrugerii violente a comunei, Bakunin a scris că Parisul deschide o nouă eră "aceea a emancipării definitive și complete a maselor populare și solidaritatea lor viitoare adevărată, dincolo și în pofida granițelor de stat...Următoarea revoluție a omului, în solidaritate internațională, va fi învierea Parisului " - o revoluție care lumea încă o mai așteaptă.

Anarhistul consecvent, atunci, ar trebui să fie un socialist, dar un socialist de un anumit tip. El nu numai că se va opune alienării și specializării muncii și așteaptă cu nerăbdare însușirea capitalului de către întregul corp de muncitori, dar el va insista, de asemenea, că această însușire să fie directă, nu exercitată de o forță de elită acționând în numele proletariatului. Pe scurt, se opune organizării producției de către Guvern. Înseamnă socialismul de stat, comanda funcționarilor de stat asupra producției și comanda managerilor, oamenilor de știință, funcționarilor în întreprinderi... scopul clasei muncitoare este eliberarea de sub exploatare. Acest obiectiv nu este atins și nu poate fi atins printr-o nouă clasă directoare și guvernantă înlocuind burghezia. Aceasta se poate realiza doar de către muncitorii înșiși fiind stăpâni peste producție.

Aceste remarci sunt preluate din "Cinci Teze privind Lupta de clasă" de către marxistul de stânga Anton Pannekoek, unul dintre teoreticienii remarcabili de stânga a mișcării comunismului de consiliu. Și de fapt, marxismul radical fuzionează cu unele curente anarhiste. Ca o ilustrare suplimentară, luați în considerare următoarea caracterizare a "socialismului revoluționar":

Socialistul revoluționar contestă faptul că proprietatea de stat se poate termina în altceva decât un despotism birocratic. Am văzut de ce statul nu poate controla democratic industria. Industria trebuie să fie deținută și controlată democratic de muncitori, alegând direct din propriile lor ranguri, formând comitete industriale administrative. Socialismul va fi fundamental un sistem industrial; circumscripțiile sale vor avea un caracter industrial. Astfel, cei care desfășoară activitățile sociale și industriile societății vor fi reprezentați direct în consiliile locale și centrale ale administrației sociale. În acest fel, puterile delegaților vor curge crescător de la cei care exercită activitatea și sunt familiarizați cu nevoile comunității. Atunci când comitetul central administrativ industrial se adună, acesta va reprezenta fiecare etapă a activității sociale. Prin urmare, statul capitalist politic sau geografic va fi înlocuit de către comitetul administrativ industrial al socialismului. Trecerea de la un sistem social la altul, va fi revoluția socială. Statul politic, de-a lungul istoriei, a însemnat guvernul oamenilor prin clase dominante; Republica socialismului va fi guvernul industriei administrat în numele întregii comunități. cel dintâi a însemnat supunerea economică și politică a multora; cel din urmă va însemna libertatea economică a tuturor – va fi, prin urmare, o adevărată democrație.

Această declarație programatică apare în *Statul, Originile și Funcțiile sale* a lui William Paul, scrisă la începutul anului 1917 – înainte de Statul și Revoluția a lui Lenin, probabil cea mai libertară lucrare a sa. Paul a fost membru al Partidului Laburist Socialist Marxist-De Leonist, și mai târziu, unul dintre fondatorii Partidului Comunist Britanic. Critica sa asupra socialismului de stat seamănă cu doctrina libertară a anarhiștilor în principiul că proprietatea și administrarea statului va conduce la despotism

birocratic, revoluția socială trebuie să o înlocuiască prin organizarea industrială a societății cu controlul direct al muncitorilor “.

Ceea ce este mult mai important este faptul că aceste idei au fost realizate în acțiune revoluționară spontană, de exemplu, în Germania și Italia, după Primul Război Mondial și în Spania (nu doar la țară, ci și în Barcelona industrială) în 1936. S-ar putea argumenta că o formă de comunism al consiliului este forma naturală a socialismului revoluționar într-o societate industrială. Aceasta reflectă înțelegerea intuitivă că democrația este strict limitată atunci când sistemul industrial este controlat de orice formă de elită autocratică, fie că sunt proprietari, manageri și tehnocrați, o “avangardă” de partid, sau o birocrație de stat. În aceste condiții de dominație autoritară, idealurile clasice libertare dezvoltate mai departe de către Marx și Bakunin și toți revoluționarii adevărați nu pot fi realizate; omul nu va fi liber să dezvolte potențialul la capacitate maximă, și producătorul va rămâne “un fragment dintr-o ființă umană,” degradată, un instrument în procesul de producție direcționat de sus.

Fraza “acțiune spontană revoluționară” poate fi înșelătoare. Anarho-sindicaliștii, cel puțin, au luat foarte în serios observația lui Bakunin, care spunea că organizațiile muncitorilor trebuie să creeze ”nu numai ideile, ci de asemenea faptele viitorului în sine” în perioada pre revoluționară. Realizările revoluției populare din Spania, în particular, s-au bazat pe munca perseverentă a multor ani de organizare și educație, o componentă a unei lungi tradiții de angajament și militantism. Rezoluțiile Congresului de la Madrid din iunie 1931 și Congresul de la Saragosa din mai 1936 au prefigurat în mai multe moduri actele revoluției, așa cum au fost schițate ideile oarecum diferite ale lui Santillan, în relatarea sa destul de specifică a organizării sociale și economice care urmează să fie instituită de revoluție. Guérin scrie “Revoluția spaniolă a fost relativ matură în mintea gânditorilor libertari, ca și în conștiința populară.” Iar organizațiile muncitorilor au existat cu structura, experiența, precum și înțelegerea pentru realizarea sarcinilor de reconstrucție socială atunci când, cu lovitura de stat a lui Franco, turbulențele din 1936 au explodat în revoluție socială. În prefața la o colecție de documente privind colectivizarea în Spania, anarhistul Augustin Souchy scrie: Timp de mulți ani, anarhiștii și sindicaliștii din Spania au considerat sarcina lor supremă transformarea socială a societății. În adunările lor de sindicate și grupuri, în jurnalele lor, broșurile și cărțile lor, problema revoluției sociale a fost discutată neîncetat și într-un mod sistematic. Toate acestea se află în spatele realizărilor spontane, munca constructivă a Revoluției spaniole.

Ideile socialismului libertar, în sensul descris, au fost scufundate în societățile industriale din ultima jumătate de secol. Ideologiile dominante au fost cele ale socialismului de stat sau capitalismului de stat (tot mai militarizată în Statele Unite, din motive care nu sunt obscure). Dar a existat un interes în ultimii ani. Tezele pe care le-am citat de Anton Pannekoek au fost luate din o broșură recentă a unui grup de muncitori francezi radicali (Informations Correspondance Ouvrière). Observațiile de William Paul despre socialismul revoluționar sunt citate într-o lucrare de Walter Kendall dat la Conferința Națională privind controlul Muncitorilor în Sheffield, Anglia, în martie 1969. Mișcarea pentru controlul muncitorilor a devenit o forță semnificativă în Anglia în ultimii ani. A organizat mai multe conferințe și a produs o literatură substanțială , și numără și printre reprezentanții săi activi ale unora dintre cele mai importante sindicate. De exemplu, Uninea Amalgamată a Muncitorilor din Turnătorie și Inginerie, a adoptat, ca politică oficială, programul de naționalizare a industriilor de bază sub “controlul muncitorilor la toate nivelele.” Pe continent, există evoluții similare. Mai 1968 a accelerat bineînțeles interes crescând pentru comunismul de consiliu și ideile conexe în Franța și Germania, așa cum a făcut-o în Anglia.

Având în vedere forma extrem de conservatoare a societății noastre foarte ideologice, nu este prea surprinzător faptul că Statele Unite au fost relativ neatinsă de aceste evoluții. Eroziunea mitologiei războiului rece cel puțin permite să se ridice aceste întrebări în cercuri relativ largi. acă actualul val de represiune poate fi bătut înapoi, dacă stânga poate depăși tendințele sale suicidare și construiește mai mult pe ceea ce a fost realizat în ultimul deceniu, atunci problema modalității de organizare a societății industriale pe linii cu adevărat democratice, cu un control democratic la locul de muncă și în comunitate, ar trebui să devină o problemă intelectuală dominantă pentru cei care sunt în viață la problemele societății contemporane, și cum o mișcare de masă pentru socialism libertar se dezvoltă, speculațiile ar trebui să procedeze la acțiune.

În manifestul său din 1865, Bakunin a prezis ca un element în revoluția socială va fi “acea parte inteligentă și cu adevărat nobilă a tineretului, care, deși aparținând prin naștere claselor privilegiate, în convingerile sale generoase și aspirațiile arzătoare, adoptă cauza poporului.” Poate că în creșterea mișcării studențești din 1960 se vede pași spre o împlinire a acestei profeții.

Daniel Guérin a întreprins ceea ce el a descris ca un “proces reabilitare” a anarhismului. El susține, convingător cred eu, că “ideile constructive ale anarhismului își păstrează vitalitatea, că acestea pot, atunci când sunt re-examinate și cernute, asista gândirea contemporană socialistă să efectueze un nou ... [și] să contribuie la îmbogățirea marxismului.” Din “spatele lat” al anarhismului, acesta a selectat o examinare mai intensivă acelor idei și acțiuni, care pot fi descrise ca socialism libertar. Acest lucru este firesc și adecvat. Acest cadru acomodează purtătorii de cuvânt anarhiști importanți, precum și acțiunile de masă care au fost animate de sentimente și idealuri anarhiste. Guérin este preocupat nu numai de gândirea anarhistă, ci de asemenea despre acțiunile spontane ale luptei revoluționare populare. El este preocupat de creativitate socială, precum și intelectuală. Mai mult, el încearcă să extragă din realizările constructive ale lecțiilor din trecut care vor îmbogăți teoria de eliberare socială. Guérin descrie anarhismul a secolului XIX ca în esență doctrinară, în timp ce secolul XX, pentru anarhiști, a fost un moment de “practică revoluționară.” Arthur Rosenberg a subliniat o dată faptul că revoluțiile populare caută să înlocuiască “o autoritate centralizată sau feudală ce conduce prin forță” cu o anumită formă de sistem comunal, care “presupune distrugerea și dispariția formei vechi de Stat.” Un astfel de sistem va fi socialist sau o formă “extremă a democrației ... [care este] condiția preliminară pentru Socialism, în măsura în care socialismul poate fi realizat doar într-o lume bucurându-se de cea mai mare măsură posibilă a libertății individuale.” Acest ideal, observă el, era comună la Marx și anarhiști. Această luptă pentru eliberare naturală contravine tendinței predominante spre centralizare în viața economică și politică. Un secol în urmă Marx a scris că muncitorii din Paris ” au simțit că era doar o singură alternativă – Comuna sau imperiul – Indiferent de numele sub care apărea. Imperiul ia ruinat din punct de vedere economic de către ravagiile făcută avuției publice, de escrocheria financiară stimulată prin recuzita împrumutată pentru centralizarea artificial accelerată a capitalului și exproprierea concomitentă a rândurile lor proprii. Acesta le-a suprimat politic, acesta ia șocat din punct de vedere moral de orgiile sale, aceasta ar fi insultat Voltairianismul, prin predarea educației copiilor la frères Ignorantins.

Al doilea Imperiu mizerabil “a fost singura formă de guvernare posibilă într-un moment când burghezia a pierdut deja, și clasa muncitoare nu dobandise încă , facultățile de a stăpâni națiune” Nu este foarte dificil să reformuleze aceste observații, astfel încât acestea să devină corespunzătoare pentru sistemele imperiale din 1970. Problema “eliberării omului de blestemul exploatării economice și înrobirii politice și sociale” rămâne problema vremurilor noastre. Atâta timp cât acest lucru este astfel, doctrinele și practica revoluționară a socialismului libertar va servi ca o sursă de inspirație și ghid.

Biblioteca Anarhistă

Noam Chomsky
Note despre anarhism
1973

Preluat la 19.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org